

Afwegingskader prioritair watergebruik wordt uitgetest

Vorige week stelde de Vlaamse overheid haar afwegingskader voor dat voorzorgsmaatregelen en prioritair watergebruik kan bepalen in de aanloop naar of tijdens een periode van droogte en waterschaarste. Het is een eerste versie van het kader, dat ter ondersteuning dient van de beslissingsnemer (onder andere gouverneur, burgemeester) en zeker niet blindelings mag worden toegepast. Komende zomer wil men het kader in zijn huidige versie al een keer uittesten. In het najaar zal in een vervolgtraject deze testfase worden geëvalueerd en het kader verder worden uitgewerkt en bijgestuurd.

Leen Franchois, stafmedewerker Beroepswerking

Afgelopen zomers hebben aangetoond hoe kwetsbaar Vlaanderen is voor droogte en een tekort aan water, en dat laat zich zeker in de land- en tuinbouwsector snel voelen. De afgelopen jaren waren het voornamelijk de provinciegouver-

neurs die zo goed mogelijk bepaalden welke maatregelen werden genomen om de negatieve effecten van die droogte zo veel mogelijk te milderen. Om beslissingsnemers in dat waterbeheer meer te ondersteunen, zodat zij beslissingen op een objectieve manier

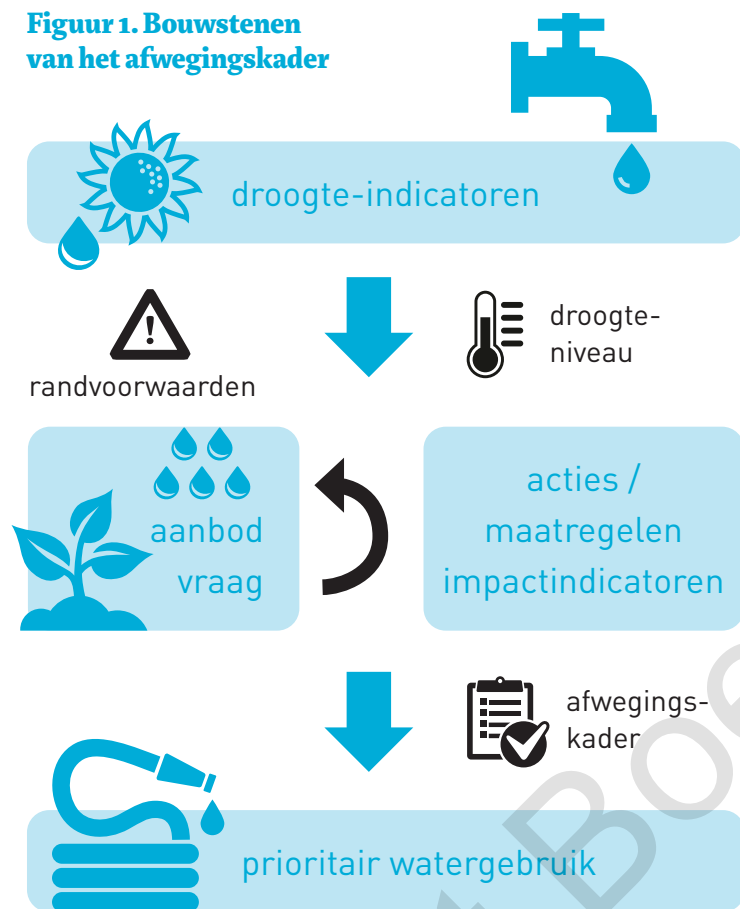
kunnen nemen, werkte de Vlaamse overheid, samen met een consortium van wetenschappers onder leiding van de KU Leuven, het afwegingskader uit.

Het afwegingskader

In de studie die werd opgemaakt, werkt men met verschillende bouwstenen om tot een afweging te komen (figuur 1). Verschillende droogte-indicatoren zoals grondwaterstanden, waterpeilen maar ook neerslaggegevens, bepalen welk drempelniveau van toepassing is: een dreigend of een effectief watertekort. Dat drempelniveau bepaalt dan welke maatregelen het best worden toegepast. Voor heel Vlaanderen werd een waterbalans opgemaakt waarbij per periode en per gebied kan worden gekeken of vraag en aanbod van water ▶

Figuur 1. Bouwstenen van het afwegingskader

Bron: www.vmm.be

in evenwicht zijn. Voor de landbouw ontwikkelde men een irrigatiemodel dat per deelbekken bepaalt hoeveel irrigatiewater nodig zou zijn zodat er bij droogte geen schade aan gewassen optreedt. Op basis van dat model kan men per streek een inschatting maken van de irrigatiebehoefte bij bepaalde weersomstandigheden. In figuur 2 wordt dit voor een aantal jaren, van zeer nat tot zeer droog, uitgewerkt. Hieruit komt duidelijk naar voren dat de verdeling van de irrigatiebehoefte voor een belangrijk deel bepaald wordt door de locatie van de teeltypes.

Als in een bepaald gebied de vraag groter blijkt dan het aanbod, zullen maatregelen moeten worden genomen. Dat kan door het wateraanbod te verruimen, bijvoorbeeld via een aangepaste werking van pompstations, maar ook door maatregelen die de watervraag beperken.

Voor al de mogelijke maatregelen die in de studie werden opgenomen, zoals een captatieverbod of irrigatiebeperkingen, werden een impact- en een kosten-batenanalyse gemaakt. Voor de kostenanalyse bij land- en tuinbouw gaat men uit van de directe opbrengstverliezen. Op basis van die analyses kan men nagaan hoe effectief een bepaalde maatregel is en of die een nettovoordeel oplevert. Ook die analyse gebeurde per bekken, waardoor je bijvoorbeeld in het IJzerbekken tot een andere set van maatregelen komt die bij droogte kan worden toegepast dan in de regio van het Albertkanaal en Kempische kanalen. In de ene regio kunnen de maatregelen die landbouwers moeten nemen daardoor dus hoger geprioriteerd staan dan in een andere regio. Tot slot hanteert men nog enkele randvoorwaarden om tot een afweging te komen: de gezondheid mag niet in het gedrang komen, wat wil zeggen dat de drinkwaterbevoorrading moet gegarandeerd blijven, veiligheid is essentieel (bijvoorbeeld voor de dijken) en onomkeerbare schade aan

kwetsbare natuur moet worden vermeden. Bij de keuze van maatregelen moeten eigen inspanningen beloofd worden, wat wil zeggen dat bedrijven die investeerden in eigen wateropvang dat water ook te allen tijde kunnen gebruiken. Bij dreigende waterschaarste moet in eerste instantie het niet-essentieel waterverbruik beperkt worden. Onder meer het vullen van zwembaden, sproeien van tuinen, en afsputten van voertuigen worden als niet-essentieel beschouwd.

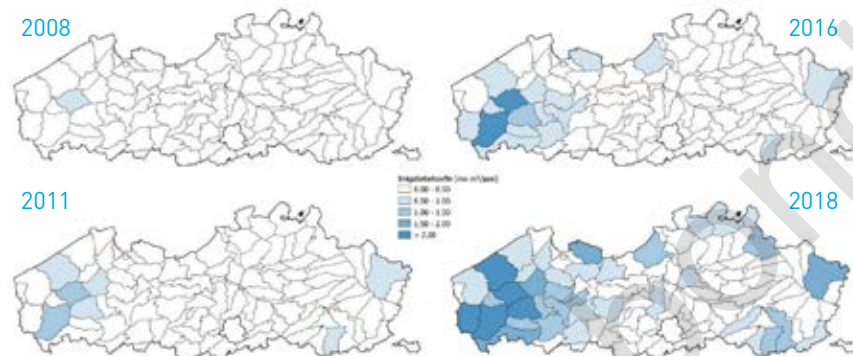
Het afwegingskader is beslissingsondersteunend en dus niet beslissingsbepalend, met ruimte voor gebiedsspecificiteit. Dat wil dus zeggen dat beslissingsnemers zoals gouverneurs, burgemeesters of de minister per regio, maar ook tijdspecifiek onderscheid kunnen maken in de maatregelen die genomen worden in periodes van droogte. De info uit de studie kan ook worden aangevuld met specifieke gebiedskennis om tot een bepaalde afweging te komen. Het moet de bedoeling zijn om met dit kader maatregelen te kunnen nemen die efficiënter zijn en minder kosten dan bij een ad-hocbeleid.

Het werk is nog niet af

Zowel betrokken wetenschappers als Bernard Depotter, gedelegeerd bestuurder van de Vlaamse Milieu-maatschappij, erkenden bij de voorstelling van het afwegingskader dat het werk nog niet af is. In deze studie wordt in de voorgestelde maatregelen niet gedifferentieerd binnen de land- en tuinbouwsector. De onderzoekers bevelen wel aan om op korte termijn de impact te analyseren van een mogelijk irrigatieverbod per teeltgroep in plaats van de maatregel voor de volledige sector toe te passen.

Ook werd er meermaals verwezen naar de nood om bij de berekeningen voor land- en tuinbouw de ketenbenadering toe te passen, iets waar Boerenbond ook al een tijd op aandringt. In de hui-

Figuur 2. Irrigatiebehoefte landbouw per deelstroombekken

Bron: Uitwerking reactief afwegingskader prioritair watergebruik tijdens waterschaarste- Eindrapport

dige aanpak wordt enkel uitgegaan van het directe opbrengstverlies, wat een onderkenning is van de echte socio-economische kosten van eventuele maatregelen. Opbrengstverlies heeft immers gevolgen voor tewerkstelling op de land- en tuinbouwbedrijven zelf, maar ook voor de voedingverwerkende industrie en de tewerkstelling daar. “Zonder aardappelen geen frieten”, gaf Bernard Depotter zelf aan.

De Vlaamse Milieu-maatschappij stelt wel met dit voorlopige kader klaar te zijn voor de zomer als – laat ons hopen van niet – het probleem van watertekort en droogte opnieuw aan de orde is. Na de zomer zou dan een evaluatie en bijsturing van het afwegingskader volgen.

Proactief beleid

Tot slot wijst de Vlaamse Milieu-maatschappij nog op het belang van een proactief beleid dat moet voorkomen dat Vlaanderen kampt met waterschaarste. Daarbij wordt veel verwacht van de uitvoering van de Blue Deal die de Vlaamse regering vorige zomer goedkeurde. Daarmee verhoogde ze de inspanningen in de strijd tegen droogte en waterschaarste, ondertussen weerkerende fenomenen met een grote impact op onze land- en tuinbouw. De Blue Deal wil de kans op waterschaarste beperken zodat minder reac-

tief (door bijvoorbeeld captatieverboden) moet worden gereageerd. Ook landbouw wordt beschouwd als deel van de oplossing. Specifiek voor onze sector wil men via de Blue Deal inzetten op klimaatrobuuste teelten, peilgestuurde drainage, het stimuleren van stuwtjes en efficiëntere irrigatietechnieken en werken aan een hoger koolstofgehalte en een betere bodemstructuur. Via de projectwerking van Boeren-natuur Vlaanderen zetten we daar al volop op in. Ook circulair watergebruik is een belangrijke pijler in de Blue Deal. Recent startte in Kinrooi nog een project, met Boeren-natuur Vlaanderen als projectpartner, waarbij gezuiverd afvalwater zal gebruikt worden voor subirrigatie. Ook de landbouwsector is er zich dus van bewust dat voorkomen beter is dan genezen, al kan wat regen op het juiste moment daarbij natuurlijk altijd helpen. ■

Als in een bepaald gebied de vraag groter blijkt dan het aanbod, zullen maatregelen moeten worden genomen.